

ARXIU / PATRONAT MUNICIPAL DE TURISME I COMERÇ DE REUS

ARXIU / PATRONAT MUNICIPAL DE TURISME I COMERÇ DE REUS

ARXIU / PATRONAT MUNICIPAL DE TURISME I COMERÇ DE REUS

A l'esquerra, estació enològica, construïda l'any 1906 per Pere Caselles, arquitecte municipal. Dalt, a la dreta, Cal Navàs. Baix, Casa Rull. Aquestes dues construccions són obra de Lluís Domènech i Montaner.

Reus retroba el seu modernisme

Reus s'ha llançat a redescobrir el seu patrimoni modernista. Noranta anys després de perdre el títol de segona població de Catalunya, la capital del Baix Camp troba en l'art de Domènech i Montaner un valor per reivindicar-se i projectar-se.

El primer terç d'aquest segle una de les primeres guies turístiques de Reus acabava el seu capítol patrimonial amb aquesta afirmació: "*ruïnes romanes a doce kilòmetros*". Avui, una guia en cinc idiomes i mapa adjunt proposa un recorregut de dos

quilòmetres pel centre de la ciutat que inclou una trentena d'edificis modernistes, escollits entre un centenar de cases, i que fins fa ben poc havien passat desapercebuts de la majoria dels veïns.

No és estrany que Reus concentri el segon conjunt modernista més

important de Catalunya, després de Barcelona. Durant els segles XVIII i XIX fou també la segona ciutat del Principat i un dels pols comercials i polítics de més dinamisme del país. El famós eslògan "Reus, París i Londres" ens trasllada al segle de la Il·lustració i a la

importància de la Borsa del gra i a les transaccions existents entre aquestes ciutats. La burgesia local de fi de segle, segons el doctor en història i professor de la Universitat Rovira i Virgili, Albert Arnavat, se sent plenament europea. "Es veuen com europeus de primera categoria", afirma Arnavat, comissari de l'exposició *Reus 1900*, que, produïda per la Caixa, s'inaugurarà l'octubre per recuperar l'esperit de la darrera etapa de Reus com a ciutat capdavantera de Catalunya.

Una època amb nom propi.

La història del modernisme reusenc va estretament lligada a un home i la seva família: Pau Font de Rubinat, un personatge digne de figurar en la galeria d'homenots que en Pla va erigir amb els protagonistes de la vida catalana i catalanista de mitjan segle XIX a la guerra del 36. De fet, segons el doctor Pere Anguera, l'escriptor empordanès l'hi hauria posat prou, però no comptà amb la col·laboració del biografat, a qui no agradà l'apunt que el periodista havia dedicat al seu amic Eduard Toda.

Pau Font de Rubinat fou advocat i polític, alcalde de Reus i senador, catalanista i bibliòfil. Participà en les Bases de Manresa, on féu amistat amb Lluís Domènech i Montaner. "El meu avi -explica Joaquim Blasco i Font de Rubinat- formava part d'aquella generació que no volien fer política a Madrid, a diferència dels seus pares, i que entenien el modernisme com una ideologia global. El modernisme representava una idea de refundació i un projecte de continuïtat. Volien que perdurés el bo, que era allò que ells feien, i que la gent ho imités". El doctor Arnavat ho corrobora: "Tenien el sentit constructiu de la burgesia i pensaven que tothom els havia de seguir. Volien fer de Reus una Venècia terrestre".

Font de Rubinat portà Domènech i Montaner a Reus i el seu mestratge fou seguit per l'arquitecte municipal, Pere Caselles, el primer autor d'edificis modernistes de la ciutat. Aquesta és la història d'una desclosa que es produeix a la ciutat natal de Gaudí, la mateixa que negà a aquest geni l'aprovinciació

Interior de l'Institut Pere Mata, de l'any 1897. Aquesta obra de Domènech i Montaner fou construïda gràcies a l'empenta de la burgesia reusenca.

d'un projecte per a remodelar un dels seus santuaris.

Quan a la darrería del segle passat el metge Emili Briansó convencé la burgesia local de crear una institució per a acollir els malalts mentals, Pau Font de Rubinat n'és un dels més entusiastes col·laboradors. També ho seran alguns dels grans creadors del modernisme reusenc, com el notari Pere Rull o el comerciant Joaquim Navàs. El novembre de 1896 trenta-cinc persones constitueixen la societat Manicomio de Reus, SA, que aviat canviarà el nom pel d'Institut Pere Mata. Pau Font de Rubinat dóna els terrenys per a la construcció i fa que encarreguin el projecte a Domènech i Montaner. L'arquitecte assajarà aquí el model que després utilitzarà per construir l'hospital de Sant Pau a Barcelona. Avui, el Pere Mata és una construcció moder-

nista en actiu, amb un veritable joell: el pavelló dels distingits. Un palauet que les bones famílies es feren edificar per si algun dels seus membres necessitava tractament.

La idea de no trencar el ritme de vida al qual eren acostumats els burgesos presideix aquest espai on s'estatjà el pintor Joaquim Mir i del qual s'arribaren a editar postals propagandístiques com si fos un balneari, en lloc d'un sanatori.

Alguns dels trenta-cinc fundadors de la societat Manicomio de Reus encarregaren a Domènech la construcció de les cases que es feien, i que havien de mostrar el poder, la ideologia i l'empenta d'una burgesia liberal i catalanista. El 1901 l'arquitecte del palau de la Música Catalana construïa un edifici per al notari Pere Rull, el 1902 comencen les obres de Cal Navàs, un edifici de la plaça del Mercadal,

encara habitat tal com fou enllestit el 1907. Entrar a Cal Navàs és tornar a la quotidianitat d'una família burgesa de principi de segle. Els mobles de Gaspar Homà són al mateix lloc i la cuina conserva la seva funció inicial. La transformació més gran de la casa va venir d'una bomba que el 1938 s'emportà la torre i la part alta de la casa. Els propietaris encara en conserven els trossos que en pogueren rescatar, a l'espera que algun dia serà possible de restaurar la façana.

Joaquim Navàs i Josepa Blasco eren un matrimoni reusenc, nascuts tots dos a la plaça del Mercadal. Propietaris d'un dels comerços amb més empena de la ciutat, als cinquanta anys decidiren de retirar-se i de fer-se una casa que incorporés el negoci de la planta baixa a la família. Així, els dependents, en les seves hores de lleure, disposaven d'una sala, al segon pis, per descansar i conversar.

Mort el matrimoni sense fills, heretà la casa el nebot de la senyora Josepa, Joaquim Blasco, un enginyer de camins casat amb Maria Font de Rubinat, la filla d'en Pau Font. La senyora Maria, un any més jove que no la casa, continua habitant avui l'edifici, que és, per la família, la casa nova. La casa vella, situada al carrer de la presó, és una construcció vuit-centista, ennoblida pel naixement del primer fill del senyor Felip Font i la seva noble esposa, Pau Font de Rubinat.

L'obra inconclusa. Enamorat dels llibres i de la impremta, conegut a tot Europa per la seva passió de bibliòfil, Pau Font féu projectar al seu amic Domènech una biblioteca que construí, a partir del 1910, en un annex de la casa. La història d'aquesta peça, després de Cal Navàs l'element modernista més viu de Reus, és un paradigma de la història de la ideologia d'aquella burgesia que s'expressà amb l'art de Domènech i Montaner. El seu propietari la fa construir quatre anys després d'haver-se retirat de

la vida pública, encara que, segons el seu nét, Joaquim Blasco, no deixà de conspirar "fins al final de la vida".

Aquest recés li permet de consagrar-se absolutament a la seva gran passió: els llibres. Però la biblioteca no funcionarà mai com a tal. De fet, l'espai que ocupa era conegut pel cobert, un lloc separat de la casa i destinat fonamentalment a la reconstrucció pacient i artesanal de veritables obres d'art en forma de llibres i incunables. Les obres no s'acabaren mai. Joaquim Blasco

ARXIU / PATRONAT MUNICIPAL DE TURISME I COMERÇ DE REUS

està convençut que, si no s'acabaren fou per un motiu poderós: a Catalunya, a partir del 1909, amb la Setmana Tràgica, i a Europa, amb la Primera Guerra Mundial, finia un món: el que havien impulsat modernistes com el seu avi. Sense aquest món, doncs, la biblioteca ja no tenia sentit. I és que, segons Joaquim Blasco, s'havia construït, entre més raons, per una clara: impressionar els europeus.

Les obres de la biblioteca restaren paralitzades el 1914. Fou a la dècada dels 60 que la senyora Maria Font de Rubinat, ja morta el seu pare, decidí de traslladar els llibres a la sala presidida per la gran llar de Domènech i Montaner i posar-los als prestatges. I aquí romanen, tancats, formant un espai modernista que mai no va ser, però que

ha perdurat fins els nostres dies. Testimoni mut d'un projecte que amb la guerra europea moria per no recuperar-se fins a la fi de la dècada dels 70. Pau Font de Rubinat finia el desembre del 1948, després d'haver protagonitzat algunes escenes memorables amb els nous jerarques del franquisme. Fou ell qui, juntament amb el seu nét i la seva filla, anà a rebre a la casa de la vila el general Yagüe i les seves tropes, quan entraren a Reus. El consistori anterior havia fugit amb el cotxe de bombers i l'antic alcalde hagué de fer un paper per tal que els vencedors respectessin la població.

Però, poc temps després, no va saludar el seu antic conegut, Eugeni d'Ors, que anava vestit de falangista. Hi ha qui diu que el senyor Pau tenia mala vista, hi ha qui explica que en cridar-lo d'Ors, Font de Rubinat respongué: "Perdoneu, però així, vestit de bomber, no us havia reconegut".

Després de la post-guerra, superada l'autarquia i entrats en el *desarrollismo* la fallera constructora i la nova estètica deixaren en situació precària, i moltes vegades en greu perill, els edificis modernistes a tot Catalunya. Els Blasco Font de Rubinat han mantingut el seu patrimoni moder-

nista. Per herència d'una tia, els germans també són propietaris de Cal Gasull, una obra de Domènech i Montaner del 1911, en la qual va treballar el seu fill Pere i que presenta una fusió d'elements modernistes i noucentistes. Com a Cal Navàs, és una construcció amb la planta baixa dedicada al negoci (la producció d'oli, encara vigent) i els dos pisos superiors a habitatge.

La pervivència de les activitats per a les quals foren pensades les edificacions és una de les característiques del modernisme de Reus i una mostra de l'èxit de la combinació funcionalitat-decorativisme de molta de l'arquitectura modernista. La incomoditat dels habitatges d'aquest estil, que arriba a graus de paroxisme en Gaudí, tro-

Interior de Cal Navàs. Entrar en aquesta casa és tornar a la quotidianitat d'una família burgesa de principi de segle.

ba un contrapunt en la funcionalitat d'algunes construccions, com les de Cal Gasull, les escoles Prat de la Riba o l'Institut Pere Mata.

La recuperació que Reus protagonitza segueix el camí marcat per Barcelona. Totes dues ciutats han signat un conveni de col·laboració que preveu una promoció conjunta del patrimoni modernista, la creació d'una ruta del modernisme català basada en l'eix Reus, Barcelona, Canet de Mar, i l'assessorament del programa "Barcelona posa't guapa" en la rehabilitació de les façanes modernistes a Reus.

Fortuny, Prim, Gaudí, la missaga dels Bofarull, el Cercle de Lectura i la rivalitat amb Tarragona havien marcat fins ara la imatge i una bona part de la identitat dels reusencs. Contra la capital provincial, els de la ciutat de l'oli s'han convençut que tot el que han aconseguit i aconseguiran no té cap més origen que el seu propi esforç. Ara, i quasi per casualitat, en comencen a treure profit.

La història del modernisme a Reus té dos apartats: el de la construcció i el del redescobrimnt. Aquest segon s'esdevé ben tardanament i després de constatar, el 1995, la quantitat i qualitat d'edificis d'aquest estil que tenia la ciutat, gràcies a la feina de recopilació duta a terme per l'Institut Municipal de Formació Mas Carandell, una escola taller dedicada a la restauració i al tractament de la pedra. Feia molts anys que pràcticament ningú no parava atenció a les façanes modernistes, fins al punt que, segons l'historiador Albert Arnabat, "l'estat del patrimoni ja necessitava que es comencés a veure que tenim una cosa important". Cal Rull, Cal Munné, Cal Laguna, Cal Gasull, Ca l'Iglésias, Cal Grau, Cal Sagarra i tantes més es van convertint en objectes d'un nou orgull col·lectiu de la ciutat. Motserrat Giralt, una de les actives guies de la ruta modernista, ho resumeix gràficament: "Només el fet de posar-nos a estudiar i a ensenyar el modernisme des del Patronat de Turisme ja ha fet aixecar el cap de molta gent a Reus".

Antoni Sella

C
Cultura Joventut

ARXA D'ALBERGS DE CATALUNYA

- **Idiomes a Catalunya**
(Anglès, Francès i Alemany)
- **Estades esportives**
- **Estades de música**

Activitats per a joves

PER A INFORMACIÓ I INSCRIPCIONS

(93) 483 83 63

PER RIGORÓS ORDRE DE TRUCADA

Inscripcions:

Idiomes a Catalunya	Del 14 d'abril al 15 de maig
Estades esportives	Del 14 d'abril al 15 de maig
Estades de música	Del 14 d'abril al 19 de juny

HOSTELLING
INTERNATIONAL

Turisme
juvenil
Catalunya, S.A.

ARXA D'ALBERGS
DE CATALUNYA

P.Q.R. Comunicació